

Lastensuojelun kokemusasiantuntijat korkeakouluopetuksessa

Kokemusasiantuntijuutta hyödynnetään osana korkeakoulujen lastensuojeluun liittyvää opetusta, mutta toiminta on vielä vakiintumatonta. Niin opettajien kuin opiskelijoidenkin näkökulmasta kokemustiedon hyödyntäminen opetuksessa kannattaa.

Tämän oppaan tarkoituksena on kannustaa lastensuojelun kokemusasiantuntijoiden hyödyntämiseen opetuksessa ja antaa vinkkejä sen toteuttamiseen. Oppaan lopusta löydät lastensuojelun kokemusasiantuntijatoimintaa toteuttavien järjestöjen yhteystiedot yhteistyön aloittamiseksi.

Opas on koottu keväällä 2022 Kokemusasiantuntijuus lastensuojelussa (KoLa)-verkoston ja muutamien korkeakoulujen opetushenkilöstön välillä käydyin Erätaukokeskustelun pohjalta. Oppaassa esiintuodut seikat pohjautuvat opetushenkilökunnan kokemuksiin kokemustiedon hyödyntämisestä opetuksessa ja KoLa-verkoston edustajien kokemuksiin yhteistyön tekemisestä korkeakoulujen kanssa.

Mitä lastensuojelun kokemusasiantuntijatoiminta on?

Kokemusasiantuntijatoiminta lastensuojelun kentällä on viimeisen kymmenen vuoden aikana kehittynyt ja vakiintunut organisoiduksi ja moniääniseksi toiminnaksi. Se on merkittävä osa kunnallisissa ja yksityisissä organisaatioissa sekä järjestöissä tehtävää lastensuojelun kehittämistyötä.

Suomessa toimii useita erilaisia järjestö- ja kuntalähtöisiä kehittäjä- ja vertaisryhmiä, jotka tarjoavat lastensuojelun asiakkaille mahdollisuuden kohdata vertaisiaan ja halutessaan toimia kokemusasiantuntijoina paikallisesti, valtakunnallisesti ja jopa kansainvälisesti. Taustaorganisaatiot perehdyttävät, valmentavat tai kouluttavat kokemusasiantuntijat tehtäviinsä, ja painottavat toiminnassaan eettisyyttä. Taustaorganisaatiot huolehtivat kokemusasiantuntijoidensa työhyvinvoinnista ja työssä tarvittavasta tuesta.

Lastensuojelun kokemusasiantuntijoina toimii ihmisiä, jotka haluavat jakaa asiakasnäkökulmaan perustuvaa kokemustietoa ja kehittää lastensuojelua. Kokemusta löytyy lastensuojelun palveluista aina avohuollosta jälkihuoltoon ja eri asiakasryhmiltä – pienistä lapsista vanhempiin ja sijaissisaruksiin. Kokemusasiantuntijat ovat valmiita jakamaan tarinaansa, mutta osaavat myös itse rajata kertomaansa.

Miksi käyttää kokemustietoa tai kokemusasiantuntijoita opetuksessa?

Opettajille kokemusasiantuntijan kanssa yhteistyössä toteutettava opetus voi toimia rikastuttavana ja ajatuksia avartavana kokemuksena. Kokemusasiantuntijat itse usein peräänkuuluttavat avointa ja rohkeaa dialogia, joka antaa mahdollisuuden uudennaisille ajatuksille, oivalluksille ja näkemyksille, ja parhaassa tapauksessa synnyttää uutta, yhdessä rakennettua ja eri näkökulmia yhdistävää tietoa ja osaamista.

Opiskelijoille kokemustieto myös tarjoaa laajempaa näkemystä lastensuojelun koko kirjosta – asiakkaista ja palveluiden kehittämiskohteista, mutta myös lastensuojelun onnistumisista. Kokemustarinat tarjoavat opiskelijoille realistisen kuvan siitä, mitä ammattilaisilta lastensuojelussa odotetaan – työntekijöiden ei odoteta olevan tehokkaita kaiken osaavia koneita vaan inhimillisiä kohtaamisia tarjoavia yksilöitä. Parhaimmillaan kokemusasiantuntijoiden käyttäminen opetuksessa voi vähentää opiskelijoiden ristiriitaisia mielikuvia lastensuojelusta ja lisätä sen vetovoimaa tulevaisuuden työpaikkana.

Erityisesti järjestöissä on tarjolla monen tasoista kokemusasiantuntijuutta ja osaamista opetuksen tueksi. Kokemusasiantuntijalle on voinut karttua oman kokemuksen lisäksi paljonkin kollektiivista näkemystä lastensuojelun kehittämiskohteista, mutta myös sen voimavaroista. Monissa organisaatioissa toimii kokemusasiantuntijoita, jotka ovat kokeneita palveluiden rakenteellisessa kehittämisessä, ja heidän lastensuojelun palvelujärjestelmään liittyvä osaamispohjansa on hyvin laaja. Joissakin organisaatioissa toimii nykyisin myös kokemustaustaisia asiantuntijoita, joilla on valmiudet toimia vaativissakin kehittämistehtävissä.

”LASTENSUOJELU ON YKSI NIISTÄ ALUEISTA, JOTA EI VOI OPETTAA ILMAN KOKEMUKSESTA TULEVAA TIETOA.”

”KOKEMUKSEN KAUTTA KERROTTUNA ASIA ON ERILAINEN.”

Opetuksen järjestäminen yhdessä kokemusasiantuntijoiden kanssa

1. KUINKA SUUNNITELLA KOKEMUSASIAN TUNTIJOIDEN KANSSA TOTEUTETTAVAA OPETUSTA?

- Pohdi, millaista lisäarvoa toivoisit kokemusasiantuntijan tuovan opetukseen ja aseta tavoitteet kokemusasiantuntijan kanssa toteuttavalle opetukselle.
- Kerro tavoitteesi ja toiveesi rohkeasti organisaatiolle, josta ”tilaat” kokemusasiantuntijan. Kokemusasiantuntijaorganisaatiot voivat myös auttaa sinua löytämään parhaimman työskentelyvaihtoehdon, olipa se sitten yksittäinen puheenvuoro, työpajatyöskentely tai koko opetuksen suunnittelu.

- Voit myös hyödyntää opetuksessasi kokemusasiantuntijoiden tuottamaa valmista materiaalia. Voit tiedustella materiaalia oppaan lopussa listatuista organisaatioista.
- Kokemusasiantuntija voi usein osallistua opetukseen myös etäyhteyksin. Maantieteellinen sijainti ei ole este kokemustiedon hyödyntämiselle.

MIETI NÄMÄ!

- Millaisia odotuksia sinulla on kokemusasiantuntijalle?
- Mitä toivoisit oppilaidesi oppivan kokemusasiantuntijalta?
- Millaista kokemusta tai osaamista toivoisit kokemusasiantuntijalla olevan?
- Millainen työskentelymuoto mielestäsi vastaisi parhaiten tavoitteitasi?
- Ota huomioon, että myös opetuksen sisältöjen suunnittelu yhdessä kokemusasiantuntijoiden kanssa on mahdollista.

2. KUINKA TOTEUTTAA OPETUS YHDESSÄ KOKEMUSASiantuntijan KANSSA?

- Yhdessä toteutettavan opetuksen sisältö, toteutustapa ja roolit käydään läpi etukäteen yhdessä kokemusasiantuntijan kanssa.
- Opettaja perehdyttää opiskelijat etukäteen siihen mitä kokemustieto ja kokemusasiantuntijatoiminta on, ja millainen kokemukseen pohjautuvan tiedon rooli teoreettisen tiedon rinnalla on.
 - ➡ Kokemusasiantuntija kohdataan aina oman asiansa asiantuntijana. Kriittisiä näkökulmia saa nostaa esiin, mutta kenenkään henkilökohtaista kokemusta ja tunteita ei voi kiistää tai kyseenalaistaa.
- Opettajan on hyvä keskustella opiskelijoiden kanssa eettisistä seikoista.
 - ➡ Vaikka kokemusasiantuntijoilla on elämänsä historiassaan havoittavia kokemuksia, on oman tarinan jakaminen kehittämistarkoituksessa hyvin voimauttavaa. Mahdollinen traumatausta onkin hyvä pitää mielessä, mutta siitä huolimatta opiskelijoita kannattaa rohkaista esittämään kysymyksiä, ja aidosti hyödyntämään kokemusasiantuntijan kokemusta ja osaamista keskustelemalla hänen kanssaan mieltä askarruttavista seikoista.
- Kokemusasiantuntijan jakamasta asiantuntemuksesta ja käyttämästä ajasta maksetaan aina palkkio ja tarvittaessa asianmukaiset matka- ja majoituskorvaukset. Yleensä palkkiot perustuvat KOKOAn palkkiosuositukseen.

HYÖDYLLISIÄ LINKKEJÄ:

[KOKOAn palkkiosuositus](#)

[Eettiset ohjeet](#)

KUINKA VAHVISTAA KOKEMUSASiantuntijuuden KÄYTTÖÄ OMASSA OPPILAITOKSESSA?

- Kokemusasiantuntijatoiminnan hyödyntäminen huomioidaan oppilaitoksen budjetissa.
- Oppilaitoksessa jaetaan kokemuksia kokemusasiantuntijoiden käytöstä opetuksessa ja käydään avointa keskustelua siitä, mitkä oppiaineet ja alat hyötyisivät kokemustiedosta.
- Kokemusasiantuntijatoiminnalle nimetään oppilaitoksessa vastuuhenkilö tai yksikkö, joka tuntee kokemusasiantuntijoita välittävät organisaatiot ja tukee opettajia kokemusasiantuntijuuden hyödyntämisessä.
- Oppilaitoksessa levitetään ja noudatetaan kokemusasiantuntijuuden eettisiä ohjeita ja palkkiosuosituksia.

Kokemusasiantuntijaorganisaatioita:

LASTEN JA NUORTEN KOKEMUSASiantuntija- TOIMINTA

Osallisuuden aika ry
www.osallisuudenaika.fi

Pesäpuu ry
www.pesapuu.fi/toiminta/kokemusasiantuntijuus-pesapuussa/

SOS-Lapsikylä
SOS-Kehittäjänuoret
www.sos-lapsikyla.fi/sos-kehittajanuoret/

Auta lasta ry:
Veturointi-toiminta
www.veturointi.fi

Ehjä ry
www.ehja.fi/toiminta

VANHEMPIEN KOKEMUSASiantuntija- TOIMINTA

Kasper – kasvatus- ja
perheneuvonta ry
www.suomenkasper.fi

Pelastakaa Lapset ry
www.pelastakaalapset.fi/lastensuojelupalvelut/kokemusasiantuntija/

Perhekuntoutuskeskus
Lauste ry: Asiakkaasta
kumppaniksi -hanke
www.lauste.fi/palvelumme/kokemuskumppanit/

Ensi- ja turvakotien liitto
www.etkl.fi

SIJAISSARUSTEN KOKEMUSASiantuntija- TOIMINTA

Näkyvät ry
www.nakyvat.wordpress.com

Lastensuojelun Keskusliitto, Veturointi-toiminta/ Auta Lasta ry., Kasper – Kasvatus- ja perheneuvonta ry., Osallisuuden aika ry., SOS-kehittäjänuoret/SOS-Lapsikylä, Pesäpuu ry. Perhekuntoutuskeskus Lauste, Pelastakaa lapset ja Ensi- ja turvakotien liitto

VETUROINTI

